

at modtage Gaarden til denne Priis eller begjære sig udbetalt $\frac{1}{3}$ af den Priis, Godseieren havde forlangt (Indenrigsministeren: Jeg sagde ikke $\frac{1}{3}$). Den høitærede Minister nævnte $\frac{1}{3}$, ikke just da Hovedpunktet blev fremstillet, men der blev senere exempelviis nævnt $\frac{1}{3}$ — i ethvert Tilfælde en vis Deel af den begjærede Priis, og den høitærede Minister meente, at Forholdet vilde stille sig saaledes, at Godseieren ikke kunde begjære for meget, da han derved vilde komme til at udbetale en stor Andeel, og dersom han begjærede rimeligt, saa vilde Fæsterens Efterladte overtage Gaarden mod at afdrage den samme Dvotabeel, som ellers skulde afdrages, og derefter maatte Gaarden være fri Eiendom (Indenrigsministeren: Naar Godseieren fik den!). Ja, naar Godseieren fik den. Disse Hovedtræk fremstillede altsaa den ærede Minister, og nu gjør jeg det Spørgsmaal, om dette er den høitærede Ministers personlige Mening, eller om det tør ansees for Regjeringens Mening, thi er det Sidste ikke Tilfældet, saa vilde det være ligesaa ufrugtbart at gaae videre ind paa denne Tankegang, som det under den først af mig nævnte Forudsætning vilde være at behandle det foreliggende Forslag. Jeg vil derfor tillade mig at rette det Spørgsmaal til den høitærede Minister, om han antager det for sandsynligt, at Regjeringen vil gaae ind paa en Ordning af Fæsteforholdene ved Lov paa det Grundlag, som den høitærede Minister har fremsat.

Indenrigsministeren: Det til mig rettede Spørgsmaal kan jeg ikke besvare. Det er vel ganske rigtigt angivet, hvad jeg har fremsat, men det var kun min personlige Mening. Naar en Fæstelov skulde udkomme, saa er det de Grundtræk, som jeg havde tænkt mig. Naturligviis har hele Ministeriet ikke faaet Leilighed til at ytre sig om denne min personlige Anskuelse, saa meget mindre, som jeg kun er fungerende og ikke virkelig Indenrigsminister og har en anden, min virkelige definitive Portefeuille. — Efter et enkelt Medlems Opfordring at bringe et slikt Spørgsmaal til Forhandling i det samlede Ministerium, naar det ikke foreligger at

være Thingets Mening, det kan jeg hverken finde hensigtsmæssigt eller passende. Jeg har udtalt her i Dag fra Begyndelsen af, at jeg troede, just som min Stilling var og som den er til denne Sag, og især fordi alt, hvad der af mig er foretaget og yttret i denne Sag til dette Dieblif, blev fremført og ligesom lagt paa Thingets Bord, saa burde jeg og som jeg pleier ganske aabent sige min personlige Mening, efterat jeg først havde anseet det for min Pligt at betegne Ministeriets Stilling til det foreliggende Udkast.

Grundtvig: Saa ofte, der her i Thinget har været Forslag til en egentlig Tvangsløve for Godseierne, har jeg enten talt eller dog stemt derimod, og da der ikke er foregaaet nogen Forandring i min Overbeviisning, saa vil jeg jo ogsaa stemme imod det nærværende Forslag i den Skikkelse, det har. Jeg har altid fundet, at enhver directe Tvang, udøvet imod Godseierne til at sælge paa den ene Side, og paa den anden Side mere eller mindre at bestemme den Priis, hvortil de skulde sælge, var at betragte som et virkeligt Indgrib i Eiendomsretten og derfor kunde jeg aldrig tilraade det eller stemme derfor. Derimod har jeg heller aldrig lagt Dølgemaal paa, at jeg ikke kan ansee Eiendomsretten over Fæstegodset i Danmark for at være, hvad Juristerne kalde en fuldkommen Eiendomsret; jeg har aldrig lagt Dølgemaal paa, at jeg ansaae de Indskrænkninger i den fulde, frie Benyttelse af Fæstegodset, som vor tidligere Lovgivning har givet Prøve paa, for retmæssige, og kan derfor heller ikke kalde det Uret, men maa ansee det for Ret efter Forholdene, om der nu gjordes noget Bestemt fra Lovgivningens Side, der kunde hindre dette Forhold fra at udarte til en saa stor og vigtig Deel af Befolkningens Skade og Undertrykkelse, og som kunde tilskynde Godseierne til at afhænde, hvor det lod sig gjøre, paa billige Bilkaar. Jeg mener dermed 3 Ting, som ogsaa tildeels ere komne paa Tale i Aften; den ene er, at da man har seet tidligere, hvad der synes atter at maatte befrygtes, at Godseierne kunne faae ifinde at holde Fæsteauctiøner, da skjønner jeg ikke, at det vil være nogen Uret, om de ved et Lovbud bleve standfede paa denne